

Motion

Att utforma önskvärda visioner ur ett renskötselperspektiv.

Bakgrund

På senare tid har renskötseln och de utmaningar renskötseln står inför rönt stor uppmärksamhet. Både forskning, utredningar och inlägg från näringsutövarna själva pekar på att trycket på samebyarna och Sápmi är oroande högt. Vissa har till och med talat om en möjlig kollaps; av näringen, av byar eller enskilda företagare (Eriksson 2014; Åhman 2013; Jonsson, Alanentalo, Lindberget och Danell 2012).

Vad kan förklara denna alarmerande och ohållbara utvecklingstendens? Det vi vet är att det idag är en hel mängd komplexa och samverkande samhällsutmaningar och påverkansfaktorer som möter renskötarna; det rör sig till exempel om globala klimatförändringar, rovdjurstryck och industrialisering av Sápmi i form av ett ökande intresse för och utvinning av både förnyelsebara och icke-förnyelsebara naturresurser. Trots att klimatförändring ofta framhålls som en av dagens största utmaningar i den offentliga debatten, inte minst för en väderberoende och naturresursbaserad näring som rennäringen (se till exempel SOU 2007:60), så visar aktuell forskning att det sällan är ekologiska eller meteorologiska processer som renskötarna upplever som de största hoten eller som de mest svåröverkomliga utmaningarna (Löf 2014; Löf, Sandström, Baer, Stinnerbom och Sandström 2012; Furberg 2012).

Samebyar, vintergrupper och enskilda renskötare uttrycker istället flera möjliga lösningar och exempel på anpassningsåtgärder till förändrade väderförutsättningar. Problemet tycks snarare vara att förutsättningarna att kunna tillämpa önskvärda och traditionellt utprovade anpassningar är begränsade av framförallt två faktorer; den konkurrerande markanvändningen och samiska och rennäringsaktörers bristande inflytande, över både politikens utformning och i praktiska styrningsprocesser och interaktioner med andra aktörer och intressen (Löf 2014).

Renskötselns verkligt stora utmaningar behöver med andra ord begripliggöras och belysas framförallt utifrån sociopolitiska och institutionella förutsättningar och begränsningar, inte utifrån ett ekosystemfokuserat perspektiv. Detta angreppssätt och inramning av frågan har sina fördelar. Eftersom institutioner och regelverk skapas i mänskliga interaktioner betyder det också att dessa förutsättningar, hinder och begränsningar kan påverkas och omformas genom förhandling, strategiskt agerande, policyutveckling och kommunikationsinsatser som bidrar till en ökad förståelse av renskötselns förutsättningar, rättigheter och möjligheter. Det betyder att vare sig framtidens utmaningar eller möjliga lösningar är på förhand givna.

Regeringen redovisar i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1), Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel att det finns ett övergripande mål för samepolitiken: att verka för en levande samisk kultur byggd på en ekologiskt hållbar rennäring och andra samiska näringar. Målet är beslutat av riksdagen (prop. 2005/06:1, bet. 2005/06:MU2, rskr. 2005/06:108). En livskraftig rennäring ska ge försörjning på ett långsiktigt hållbart sätt med de samiska kulturvärdena och traditionell kunskap om brukandet av de biologiska resurserna som grund.

Med anledning av propositionen Ett ökat samiskt inflytande (prop. 2005/06:86) beslutade riksdagen att Sametinget ska vara central förvaltningsmyndighet för rennäringen. Myndighetsuppgifterna preciseras närmare i rennäringsförordningen (SFS 1993:384), andra förordningar och i årliga regleringsbrev från regeringen.

Framtagande av visionen kan med fördel genomföras i enlighet med arbetssättet som användes vid Future Forest framtidsdokument med framtidsvisioner för skogen där olika intresseorganisation själva utformade sin framtidsvisioner för skogen, de olika visionerna sammanfördes därefter till en vision.

Rennäringsaktörer har därför både möjlighet och en mycket viktig roll att spela i att forma förutsättningarna för hur framtiden kan komma att se ut. Detta kräver dock gemensamma insatser och ett omfattande visions- och förändringsarbete baserat på hur läget ser ut idag.

Arbetet ska ske med bred förankring och involvera representanter för samebyar, rennäringarorganisationer och Sáminuorra. En tydlig vision och strategi där rennäringens utövare har varit med i processen ger ett starkt dokument att kommunicera med regering och riksdagspolitiker

Yrkande

Att Sametinget tar fram visionsdokument för rennäringens framtida förutsättningar tillsammans med relevanta rennäringarorganisationer som kan användas i Sametingets myndighetsutövning.

Marita Stinnerbom

Guovssonásti